

Examen HAVO 2022

tijdvak 1
maandag 9 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 60 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Na de val van Napoleon, in 1815, kwamen de Antillen weer definitief onder Nederlands bestuur en wel van Koning Willem I, bijgenaamd de koopmankoning.

Hij wilde meer economisch rendement van de Nederlandse koloniën in de West.

1p **1** Wat heeft hij gedaan om op de bestuurskosten in de West te bezuinigen?

- A** De Bovenwindse en de Benedenwindse eilanden werden een aparte kolonie.
- B** De Bovenwindse en de Benedenwindse eilanden werden samengevoegd met de kolonie Suriname.
- C** Suriname werd een aparte kolonie.
- D** Zowel Suriname als de Bovenwindse eilanden en de Benedenwindse eilanden werden bestuurd vanuit één centraal punt: Willemstad.

In 1936 werd het woord kolonie afgeschaft en vervangen door het zelfstandiger klinkende 'Overzeese gebieden'. Aan Curaçao werd meer zelfstandigheid toegekend.

1p **2** Het toekennen van deze zelfstandigheid aan Curaçao was het gevolg van ...

- A** de nieuwe grondwet in Nederland ontworpen door de minister-president Thorbecke.
- B** de onafhankelijke economische positie van Curaçao door de komst van de Shell.
- C** de strijd die M. da Costa Gomez heeft gevoerd voor een democratisch bestuur en een grotere autonomie voor de Nederlandse Antillen.
- D** de totstandkoming van het Statuut.

Curaçao en onderhorigheden had in de negentiende eeuw een samenleving die hoofdzakelijk uit vier bevolkingsgroepen bestond: een gesegmenteerde samenleving.

2p **3** – Noem de vier groepen waaruit deze samenleving bestond.
– Geef twee voorbeelden van waar deze scheiding duidelijk zichtbaar was in het dagelijkse leven van deze bevolkingsgroepen.

De ERNA werd maar gedeeltelijk een succes.

3p **4** Geef drie redenen daarvoor.

Op 15 december 1954 ondertekende koningin Juliana het Statuut voor het Koninkrijk in Den Haag. Daarmee kregen de overzeese gebiedsdelen (Suriname en de Nederlandse Antillen) een gelijkwaardige plaats in het Koninkrijk.

Sinds 1954 waren er drie belangrijke wijzigingen van het Statuut; met name in 1975, 1986 en 2010.

3p 5 Welke waren deze drie belangrijke veranderingen?

Gebruik bron 1.

2p 6 Leg uit wat Poetin voorstelt en waarom dit tegen een bepaald democratisch principe ingaat.

Gebruik bron 2.

1p 7 Geef een argument waarom president Trump van de Verenigde Staten bevoegd is om de aanklager te ontslaan.

Eén van de belangrijkste taken van het parlement, de Staten, is het controleren van de regering. Daarvoor heeft het verschillende middelen of rechten.

2p 8 Noem twee middelen of rechten die de Staten kan hanteren.

In de Nederlandse Antillen ontstonden vlak voor de Tweede Wereldoorlog enkele politieke partijen als gevolg van de invoering van het beperkte kiesrecht. Over het algemeen waren de partijen het erover eens dat het kiesrecht zo snel mogelijk moest worden uitgebreid. De Curaçaose Politieke Unie (CPU) was tegen de uitbreiding van het kiesrecht.

1p 9 Geef een argument waarom de CPU tegen de invoering van het algemeen kiesrecht was.

Politieke partijen op Curaçao bepalen zelf wie namens de partij in het parlement, de Staten, terechtkomt. De lijstvolgorde is bepalend voor wie er wordt gekozen. Soms kan het voorkomen dat een kandidaat die niet hoog op de lijst van een partij staat (= onverkiesbare plaats), toch een zetel krijgt.

2p 10 Leg uit:

- welk stelsel gehanteerd wordt bij de bepaling wie voor partijen in het parlement komen;
- waardoor een kandidaat die niet hoog op de lijst van een partij staat toch een zetel kan krijgen.

Gebruik bron 3.

- 2p **11** Geef aan:
- met bron, met uitleg, wat de algemene gedachte is over het oproer van 30 mei 1969.
 - Zonder bron: nog één leider, naast Papa Godett, van het oproer van 30 mei 1969.

Hieronder staan vier jaartallen.

- a 1954
- b 1993
- c 2006
- d 2009

- 2p **12** Geef aan:
- in welk jaar Nederland een akkoord met Sint Maarten sloot om een status aparte binnen het Koninkrijk te krijgen, (noteer alleen de letter) en
 - welk ander eiland ook in dat jaar dat akkoord sloot.

Hieronder staan vier namen van belangrijke politieke leiders (cijfers 1 t/m 4) en vier partijen (a t/m d) in de politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen.

Namen politieke leiders:

- 1 Betico Croes
- 2 Efraïn Jonckheer
- 3 Moises da Costa Gomez
- 4 Papa Godett

Partijen:

- a DP
- b FOL
- c MEP
- d NVP

- 2p **13** Maak de juiste combinaties van namen en partijen.
Noteer alleen de nummers met de daarbij passende letters.

Er wordt gesteld dat er een relatie bestaat tussen de ERNA en het oproer van 30 mei 1969.

- 3p **14** Leg een oorzaak-gevolgrelatie tussen de ERNA en het oproer van 30 mei 1969.

Fruytier stelt dat gebrek aan bestuurlijke ervaring op de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen na 1969 een goed democratisch bestuur stoort.

- 2p **15** Leg dit uit.

Oorlog & Vrede

Onderdeel van de 'Weltpolitik' (Wereldpolitiek) van de Duitse keizer Wilhelm II (1888-1918) was het verkrijgen van koloniën voor Duitsland.

- 2p 16 Leg uit waardoor dit het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog mede veroorzaakte.

In de linkerkolom hieronder staan vier gebeurtenissen (a tot en met d) en in de rechterkolom vijf gevolgen (1 tot en met 5) in willekeurige volgorde.

Gebeurtenissen	Gevolgen
a Duitsland valt Frankrijk aan via het neutrale België.	1 De Amerikaanse regering neemt het besluit tot deelname aan de Eerste Wereldoorlog.
b De Duitse marine begint met een onbeperkte duikbotenoorlog.	2 De Vrede van Brest-Litovsk wordt getekend.
c Het Amerikaanse parlement kiest na de Eerste Wereldoorlog voor een politiek van Isolationisme.	3 Groot-Brittannië verklaart Duitsland en Oostenrijk-Hongarije de oorlog.
d In Rusland ontstaat een grote chaos door het uitbreken van twee revoluties in 1917: de maartrevolutie en de novemberrevolutie.	4 Het Amerikaanse Congres verwerpt het Vredesverdrag van Versailles.
	5 Het Atlantisch Handvest wordt ondertekend.

- 2p 17 Noteer de juiste combinaties van gebeurtenis en gevolg door achter elke letter telkens het daarbij passende nummer te noteren. Let op! Er blijft één gevolg over.

Gebruik bron 4.

Een Duitse soldaat zet de letter P voor het woord 'Reparations' en verandert dit in 'Preparations', terwijl het Verdrag van Versailles aan flarden is en van de muur valt.

- 2p 18 Leg uit wat de maker van deze prent over wil brengen.

Deze leider van een communistische partij eiste in 1917 een politiek van vrede en brood, beëindiging van de oorlog, en het verdelen van het grootgrondbezit onder de boeren.

- 1p 19 Van welke communistische leider is deze eis afkomstig?
- A Jozef Stalin
 - B Karl Marx
 - C Michail Gorbatsjov
 - D Vladimir Lenin

Stelling 1: Een verschil tussen het fascisme en het nationaal-socialisme was, dat het fascisme zich afzette tegen de democratie, en het nationaal-socialisme tegen het communisme.

Stelling 2: Een verschil tussen het fascisme en het nationaal-socialisme was, dat het fascisme geen, en het nationaal-socialisme wel een rassenleer kende.

- 1p 20 Welke van onderstaande conclusies is correct?
- A Alleen stelling 1 is juist.
 - B Alleen stelling 2 is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

De actieve Amerikaanse inmenging in de Tweede Wereldoorlog begint pas in december 1941.

- 4p 21 Geef aan:
- de aanleiding van de Amerikaanse inmenging;
 - drie redenen waarom de VS zo lang de isolationistische politiek volhielden.

De drie geallieerde oorlogsleiders, Churchill, Roosevelt en Stalin, ontmoetten elkaar gedurende de oorlog op drie plaatsen.

- 1p 22 Noem twee van die drie plaatsen.

In 1924 kwam het economische herstel in Duitsland in een versnelling.

- 2p 23 Noem hiervoor twee oorzaken.

De inval van Hitler-Duitsland in Polen ontketende de Tweede Wereldoorlog. Als gevolg hiervan gingen de Verenigde Staten zich nog niet met de oorlog bemoeien. Wel introduceerde de Amerikaanse regering twee maatregelen (wetten) om de Engelsen en later ook andere geallieerde landen te steunen in hun strijd tegen Hitler-Duitsland.

2p **24** Welke twee maatregelen (wetten) waren dit?

Hitler was in zijn voorbereiding op de oorlog op zoek naar bondgenoten. Japan werd een bondgenoot van Hitler in 1936.

2p **25** Geef aan:

- door welke omstandigheid Japan een bondgenoot van Hitler werd en
- op welke wijze deze vriendschap vastgelegd werd.

Gebruik bron 5.

2p **26** Geef aan:

- met bron, welke drie maatregelen gouverneur Wouters nam om Curaçao in de Tweede Wereldoorlog te verdedigen.
- zonder bron, door wie gouverneur Wouters werd vervangen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de macht van de gouverneur heel groot.

2p **27** Geef aan, met toelichting, welke maatregel daarvoor zorgde.

Een belangrijk kernbegrip en kenmerk van de Koude Oorlog is het afschrikkingsevenwicht.

- 3p **28**
- Wat houdt dat begrip in?
 - Noem, met toelichting, twee andere kenmerken van de Koude Oorlog.

Hieronder staan vijf namen van belangrijke personen (cijfers 1 t/m 5) met daaronder vijf termen (a t/m e) uit de periode van de Koude Oorlog.

Belangrijke personen:

- 1 George Orwell
- 2 Jozef Stalin
- 3 Michail Gorbatsjov
- 4 Nikita Chroesjtsjov
- 5 Ronald Reagan

Termen:

- a de Cubacrisis
- b Glasnost
- c het begrip 'Koude Oorlog'
- d het Cordon Sanitaire
- e het ruimteschild als nieuw wapen

- 3p **29** Zet bij elke persoon de daarbij behorende term.
Noteer alleen nummers met de daarbij passende letters.

Na een mislukte staatsgreep van orthodoxe communisten werd de Sovjet-Unie opgeheven.

- 2p **30** – In welk jaar vond die mislukte staatsgreep plaats?
– Wie werd toen de nieuwe leider van de Russische deelrepubliek?